

“Si n’apunyales un, n’estrangles un altre i dispares al tercer, la policia està desorientada perquè no sempre mates igual. No utilitzis dues vegades la mateixa pistola i mou-te molt, mata en llocs diferents, d’aquesta manera és possible que no t’enxampin mai”. Aquesta recomanació pertany a la pel·lícula “Henri, retrat d’un assassí”, emesa per televisió en diferents ocasions, horaris i canals, i que segurament es pot llogar en qualsevol videoclub. Una pel·lícula políticament incorrecte, ja que l’assassí s’escapoleix de qualsevol càstig i al final continua el seu camí criminal fins no se sap quan. Ni tan sols una veu en off t’allibera d’un final tan angoixant.

“No em correspon a mi jutjar la seva educació, però sospito que l’exposició a pel·lícules i videojocs violents pot ser una explicació”, va dir el jutge de Preston (Regne Unit), on ara fa quatre anys es va celebrar el judici contra Robert Thompson i John Venables (aleshores d’onze anys cadascun) pel segrest i assassinat del nen James Bulger. El Ministeri de l’Interior britànic va dir que estudiaria aquesta hipòtesi del jutge, però en desconec els resultats.

“La televisió ha esdevingut una escola de comportaments agressius i violents. La situació empitjora cada any i cada vegada ens arriben més casos d’adolescents de 14 i 15 anys que han absorbit la violència per televisió i la consideren com una cosa quotidiana”, manifestava l’psicòloga italiana Vera Slepj després que la Federació Nacional d’Psicòlegs, posés en marxa fa tres anys un telèfon d’ajuda (Help-Video 049-651165) per als pares i adolescents que volguessin denunciar els espais televisius violents. Era el primer servei d’aquest tipus que es posava en marxa a Europa i entre les denúncies més habituals figuren els dibuixos animats japonesos com els de la sèrie *Bola de Drac*, la segona part de la qual emetrà pròximament TV3, després de l’èxit que va assolir entre els infants catalans la primera tanda de capítols.

Un estudi de l’Agrupació de Telespectadors i Radioients (ATR) assenyala que *“el vuitanta per cent dels dibuixos animats que emeten les diferents emissores de televisió a l’estat espanyol estan plens de violència i no transmeten valors educatius per a la sociabilitat i el respecte mutu”,* Setmanalment, s’emeten gairebé cent hores de dibuixos animats, com és lògic dirigits als més petits de la casa.

Segons un estudi recent del Consell de l’Audiovisual de Catalunya (CAC), cada tretze minuts de ficció (pel·lícules, telefilms i sèries) emesa per les televi-

Televisió i violència, una qüestió sempre oberta

MANEL CAMPS

sions de Catalunya n’hi ha un amb violència. És a dir, quatre actes violents per hora. Les televisions privades emeten més comportaments agressius que les públiques. L’horari més violent es situa entre les cinc i les set de la tarda. El 51 % dels programes infantils analitzats pel CAC contenen situacions d’extrema duresa. En les sèries japoneses hi ha violència a tres de cada quatre episodis. Les produccions nord-americanes concentren el 84 % dels actes violents de la programació.

El Grup de Menors (GRUME) de la Policia de Barcelona ha donat a conèixer reiteradament dades que evidencien un increment constant de les detencions de menors d’entre 11 i 13 anys per actes delictius diversos cada cop més violents. Aquest fet, que ells qualifiquen “d’infantilització de la delinqüència” té, segons els caps d’aquesta Unitat policial, *“factors corresponsables com els videojocs, els reality-shows, els talk-shows i la televisió en general”.* Per a ells, els mitjans de comunicació -i sobretot un mitjà tan potent com la televisió- fan que els infants i adolescents s’acostumin a la violència i la incorporin al seu comportament habitual, manifestant-se en actituds antisocials i agressives.

El Defensor del Menor de la Comunitat de Madrid ha fet públic recentment un estudi sobre la sociologia de la violència en què es constata que existeix una relació clara entre els programes de televisió i l’educació dels menors. Així, els nens d’entre 4 i 12 anys prefereixen dibuixos animats o espais ultraviolents com *Bola de Drac* o els *Power Rangers* per davant d’altres amb continguts educatius. Igualment, es comprova amb preocupació la gran quantitat de nens que veuen la televisió en horari de nit, quan la programació és clarament per als adults. L’autor de l’estudi, l’assessor Miguel Clemente Diaz, diu que *“la violència està present en tots els programes*

gairebé, però en els dibuixos animats és on s’acumula en una proporció més gran. Els dissabtes, matí i tarda, quan el nombre de nens veient la televisió es dobla, és quan es veuen més imatges violentes.”

Finalment, estudis fets als Estats Units (el nostre país de referència més habitual i on ja compten amb una “generació perduda” -la dels adolescents de 12 a 16 anys) indiquen que un nen nord-americà mitjà, amb només deu anys, haurà vist ja uns vuit mil assassinats i cent mil actes de violència només per televisió. A aquesta xifra s’hi haurien d’afegir els còmics, les pel·lícules que hagi pogut veure al cinema en companyia dels seus pares i els videojocs (també hi podríem afegir Internet). En aquest sentit, un estudi de la Universitat d’Harvard assenyala que els videojocs afecten greument el desenvolupament intel·lectual i social dels joves i el seu sistema nerviós. *“Els videojocs -diu l’estudi- han esdevingut un agent socialitzador important dels nens, amb els quals aprenen pautes de comportament determinades i assumeixen valors diversos que predisposen a reaccions múltiples, moltes vegades agressives i violentes.”*

La responsabilitat social

La Catedràtica d’Ètica de la Universitat Autònoma de Barcelona i Exsenadora independent pel PSC-PSOE, Victòria Camps, deia en un entrevista que *“la llibertat d’expressió no és una llibertat absoluta, sinó que ha de tenir unes certes limitacions, però el que no tenim clar és quines són i com s’han de fer complir”.* Aquesta és, segurament, la clau de volta d’una qüestió tan important com els continguts televisius.

Les preguntes que sorgeixen són diverses: tot s’hi val per tenir audiència? Ha esdevingut la llibertat d’expressió un llibertinatge? És cert que els mitjans només ofereixen allò que demana el públic? O és el públic el que no té elecció i és una “víctima” dels mitjans? Hi ha algun tipus de defensa contra aquesta mena de “dictadura mediàtica”? És possible l’autorregulació dels mateixos mitjans? Són responsables els mitjans de comunicació en la generació, promoció o reforçament de comportaments violents i antisocials?. A aquesta última pregunta, Victòria Camps, que com a senadora va presidir la Comissió d’estudi i seguiment de continguts televisius, diu que *“cal ser cauta a l’hora de dir que la culpable dels comportaments violents en la societat és la televisió o un altre mitjà de comunicació, perquè crec que és molt més complex. No hi ha només una causa que pugui produir*

o ajudar a produir comportaments violents. De tota manera, els mitjans hi tenen una certa responsabilitat, ja que no reflecteixen tota la realitat sinó que donen més importància a determinades notícies, comportaments, pel·lícules... que potser sí que atrauen audiència. Però la indústria de la informació no ha de tenir només una finalitat comercial. La seva responsabilitat rau en el fet que també transmet cultura. I el que està clar és que aquests valors que es difonen a través de ls mitjans de comunicació tenen després les seves conseqüències."

El debat social sobre els continguts de les programacions televisives i de la seva influència real sobre els infants i adolescents és una qüestió, com diu el titular, sempre oberta. Se n'opina molt, se n'escriuen llibres i se'n difonen estudis, però s'hi fa poc. I mentre no s'hi fa gairebé res, llevat d'algunes denúncies que no es concreten en cap condemna, als Estats Units -dels quals sempre diem que ens avantatgen vuit o deu anys- ja parlen i assumeixen que tenen una "generació perduda" (fracàs escolar, absència de referents ètics, anorèxia intel·lectual, delinqüència...), sobre la qual ha tingut una influència decisiva la televisió.

De qui és la responsabilitat? Dels pares i les mares, que no saben imposar-se o no vetllen prou pels seus fills? Dels plans d'estudi i dels ensenyants, que potser s'han relaxat massa o no saben trobar la fórmula docent per contrarestar la realitat que els envolta en aquest final de segle? Dels mitjans de comunicació, que, al capdevall, només són empreses i com a tals han de fer beneficis a base de més i més audiència? Dels polítics, que fan carrera a remolc dels mitjans de comunicació i que no s'han atrevit a regular-los, perquè massa sovint viuen lluny de la realitat real discutint sobre la realitat virtual de què acostumen a parlar aquests mateixos mitjans de comunicació? Segurament, tothom, en un grau o altre, i segons cada cas, té una quota part de culpa, però, al final, rebem tots. O quasibé tots.

Reben els infants i adolescents, vulnerables i indefensos davant l'atracció i la potència dels mitjans comunicació (televisió, cinema, video, videoclips, videojocs, Internet...) i immersos en un

accelerat procés de maduració pels constants estímuls audiovisuals a què estan sotmesos. Reben els pares i mares, les famílies, impotents de combatre amb les mateixes armes amb què són atacats, fins i tot en la intimitat de la llar. Reben els ensenyants, que es veuen incapaços d'imposar-se en l'aula i estan sotmesos a la befa pública constant que suposa la mala formació, desgana intel·lectual i fracàs escolar que demostren molts dels seus alumnes. Reben els cossos de seguretat i les hisendes públiques, per la despesa moral -el càstig és sempre nul o mínim- i econòmica que suposa lluitar contra una massa important d'adolescents amb comportaments importats i sense referents cívics mínims que són totalment incapaços de respectar els altres i el que és de tots. Reben la sanitat i l'ensenyament públics pel cost social i econòmic que representa tenir joves i adolescents amb problemes d'aprenentatge i de relació.

Un futur per canviar

La televisió, en concret, però en general tots els mitjans audiovisuals, incloent naturalment la influent publicitat que els alimenta, són massa potents, arriben massa endins de casa i de nosaltres mateixos com per poder actuar lliurement, perquè van directament a les emocions. Modelen com volen els usos i comportaments socials i transmeten valors i referents culturals, sovint, massa indiscutits com a prescriptors indiscutibles que són. Per això, qui rep sobretot és la societat en el seu conjunt, perquè en aquest sentit està totalment manipulada, està en les seves mans i les dels qui els controlen realment. Amb aspectes com el vestuari, el gust musical o el menjar per exemple, no hi ha pràcticament diferència entre un jove nord-americà o danès i un jove català o portuguès. En comportaments antisocials, tampoc. Aquesta manca de personalitat i de resignació col·lectiva que per mi ens afecta és el gran problema que planteja la societat de la comunicació en aquest tombant de segle. La solució no deu ser fàcil a hores d'ara.

El Secretari general del Ministeri d'Ensenyament, Eugenio Nasarre, va

dir recentment que "els mitjans de comunicació han de reflexionar, donar-se compte de la seva responsabilitat i col·laborar activament en l'esforç que fan els pares i les escoles per prevenir la violència i la intolerància." De fet, en la mesura que els ciutadans sapiguem definir què volem i què no volem, què estem disposats a acceptar com a comunitat de persones humanes i que no, quin present i quin futur, en definitiva desitgem, i, per tant, exigim a qui toqui un marc mínim o màxim de referència ètica respectat estrictament pels comunicadors, serem capaços de plantar cara a la llei de la selva i a l'uniformisme que se'ns va imposant artificialment, en aquest cas en forma de comportaments violents i antisocials, via mitjans audiovisuals de comunicació. Seria bo tenir a superar tot allò que ens despersonalitza i que ens fa més manipulables en nom d'una llibertat d'expressió i d'informació mal entesa que domina un món força desorientat. Em sembla que tots plegats seríem més lliures i viuríem millor, segurament més tranquils.

Als Estats Units ja hi ha moviments de ciutadans en aquest sentit i al Quebec, a Montreal en concret, una noia anomenada Virginia ha aconseguit assentar un precedent legal històric: la regulació per llei d'escenes violentes en les televisions d'aquell territori canadenc. Virginia, segons escrivia recentment l'Exministre, diputat i dirigent del PSC, Josep Borrell, va entendre que la violació i assassinat de la seva germana petita era una conseqüència de l'acceptació de la violència que viu la nostra societat, aparentment pacífica, en la qual la televisió és el més poderós instrument de formació de la mentalitat humana i ven violència cada minut com a forma normal i necessària per guanyar la batalla de l'audiència. Virginia va iniciar una lluita legal desigual contra les emissores de televisió i ha guanyat. Ha sabut demostrar que els que venen la violència com un espectacle són corresponsables dels crims que fan els que imiten en la vida real allò que la pantalla ensenya milers de cops a l'any. La victòria de Virginia no és un miracle sinó el triomf de la convicció i molt possiblement de la raó.

PEIX i MARISC
J. BARBERÁ

Telèfons 714 52 87 - 714 55 40
Castellar del Vallès

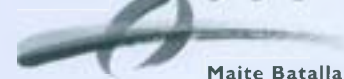
MODA EN PELL I PELLETERIA

llorenç caballé

Escola Industrial, 22 pis • Tel. 725 75 59 • SABADELL

TALLER O B E R T

Maite Batalla
Graduada en Arts Plàstiques

ESCOLA-TALLER DE DIBUIX I PINTURA
Baronia, 12 Tel. 717 83 83 08202 SABADELL (Barcelona)